

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Рівненський державний гуманітарний університет

**ФІЛОСОФІЯ.
ПЕДАГОГІКА.
СУСПІЛЬСТВО**

Збірник наукових праць РДГУ

Випуск 1

Засновано у 2011 році

Рівне – 2011

УДК 1+37+316.3
ББК 87+74+60
Ф-561

Рецензенти: **Закович М.М.** – д. філос. н., професор кафедри культурології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

Лісова С.В. – д. пед. н., професор, директор Інституту педагогічної освіти Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука, дійсний член АПСН;

Троян С.С. – д. і. н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету

Ф-561 **Філософія. Педагогіка. Суспільство :** Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 1. – Рівне : видавець О. Зень, 2011. – 319 с.

ISBN 978-617-601-024-1

Концепція збірника базується на науковій актуалізації методологічних засад гуманітарного знання і висвітленні духовно-практичного потенціалу наук про людину і суспільство. Розрахований на фахівців гуманітарних і соціально-політичних наук.

УДК 1+37+316.3
ББК 87+74+60

ISBN 978-617-601-024-1

© Рівненський державний
гуманітарний університет, 2011

Головний редактор:

Шугасва Л. М. – д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.

Редакційна колегія:

Булига І. І. – к. філос. н., доцент кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету (відповідальний редактор);

Вербець В. В. – д. пед. н., професор, декан художньо-педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету;

Гон М. М. – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету;

Докаш В. І. – д. філос. н., професор, завідувач кафедри соціології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Дем'янюк Т. Д. – к. пед. н., професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Дичківська І. М. – к. пед. н., професор кафедри педагогіки і психології (дошкільної) Рівненського державного гуманітарного університету, член-кореспондент АПСН (відповідальний редактор);

Жилюк С. І. – д. і. н., професор, завідувач кафедри релігієзнавства Національного університету «Острозька академія»

Литвиненко С. А. – д. пед. н., професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малафійк І. В. – д. пед. н., професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету, член-кореспондент АПСН;

Павелків Р. В. – д. псих. н., професор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік Академії наук Вищої школи України;

Пальчевський С. С. – д. пед. н., професор кафедри загальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко О. Б. – д. пед. н., професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Т. І. – к. пед. н., професор, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної), проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету, член-кореспондент АПСН;

Постоловський Р. М. – к. і. н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, член-кореспондент АПСН;

Саух П. Ю. – д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, ректор Житомирського державного університету імені Івана Франка, академік Академії наук Вищої школи України;

Стоколос Н. Г. – д. і. н., професор, завідувач кафедри філософії і соціальних наук Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету;

Швецова-Водка Г. М. – д. і. н., професор кафедри бібліотечознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яроцький П. Л. – д. філос. н., професор, головний науковий спеціаліст Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України.

Друкується за рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
Протокол № 10 від 27 травня 2011 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
Серія KB № 17745-6595P

Адреса редакції: кафедра філософії,
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027

ЗМІСТ

Філософія

<i>Гур'янова І. Е.</i>	9	Принцип об'єктивності історії та історичного в пізнанні соціальних явищ
<i>Заглинська Л. В.</i>	22	Філософія економіки ХХ ст. в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій
<i>Коберник Н. І.</i>	35	Феномен Кирила і Мефодія: культурно-релігійний аспект
<i>Шугаєва Л. М.</i>	46	Ідейно-світоглядна трансформація православного сектантства в Україні
<i>Шамсутдинова-Лебедюк Т. Н.</i>	54	Глобалізація та іслам
<i>Шевчук К. С.</i>	64	Основні аспекти теорії цінності Романа Інгардена
<i>Шевчук Д. М.</i>	76	Постмодерні виміри політичної філософії

Педагогіка

<i>Безкорвайна О. В.</i>	90	Проблема особистісного самоствердження в педагогічних дослідженнях
--------------------------	----	--

<i>Генсіцька- Антонюк Н. О.</i>	102	Роль системи освіти у формуванні гендерної ідентичності особистості
<i>Гудовсек О. А.</i>	110	Естетичне виховання в філософському ракурсі (історичний аспект)
<i>Дем'янюк Т. Д.</i>	120	Теоретико-методологічні засади формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця
<i>Дичківська І. М.</i>	129	Інноваційні підходи у побудові виховного простору школи Саммерхілл
<i>Кособуцька Г. П.</i>	141	Діалогічний рівень підготовки майбутнього педагога: теоретико-методологічні основи
<i>Петренко О. Б.</i>	154	Гене́за гендерного підходу до освіти у контексті української філософської думки
<i>Поніманська Т. І.</i>	165	Гуманізм як ціннісна характеристика педагогічної діяльності
<i>Пироженко Л. В.</i>	176	Проблеми підручникотворення у період реформування змісту загальноосвітньої школи (1964-1976 рр.)
<i>Рицька Н. Ф.</i>	186	Педагогічні аспекти гендерного виховання молодших школярів

<i>Сорочинська Т. А.</i>	195	Становлення професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічних закладах Рівненщини (1939-1941 рр.)
<i>Тимочко І. Б.</i>	206	Особливості організації напрямів просвітницької діяльності православних братств Волинської губернії
<i>Ціпан Т. С.</i>	217	Формування громадянськості у підлітків в умовах дитячо-юнацьких об'єднань

Суспільство

<i>Булига І. І.</i>	228	Релігійно-церковне життя Волині у контексті політичних трансформацій (1939-1941 рр.)
<i>Ворон О. П.</i>	238	Місіонерська діяльність Римокатолицької церкви в умовах незалежності української держави
<i>Гон М. М.</i>	250	Забезпечення прав етнічних меншин у Другій Речі Посполитій
<i>Дубей В. І.</i>	262	Правові засади співпраці України з ЄС у галузі міжнародних автомобільних перевезень

<i>Жилюк С. І.</i>	272	Роль духовенства Волині–Житомирщини у соборному русі 1920-х рр.
<i>Мишков В. Я.</i>	286	Діяльність митрополита Адріана (Четвергова) в контексті модернізації Російської Старообрядницької православної Церкви
<i>Слесаренко А. В.</i>	296	Чеський андеграунд 70–80-х років ХХ ст.: історико-культурний аналіз
<i>Шеретюк Р. М.</i>	305	Окремі аспекти конверсії греко-уніатів Правобережної України до римо-католицизму наприкінці ХVІІІ ст.

УДК 282:291.71(477) «1991/»

Ворон О. П.

МІСІОНЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У статті досліджуються особливості місіонерської діяльності Римо-католицької церкви в незалежній Україні. Виокремлюються та аналізуються основні форми євангелізації.

Ключові слова: *Римо-католицька церква, місіонерська діяльність, євангелізація, катехізація.*

В статье исследуются особенности миссионерской деятельности Римо-католической церкви в независимой Украине. Анализируются основные формы евангелизации

Ключевые слова: *Римо-католическая церковь, миссионерская деятельность, евангелизация, катэхизация*

Missionary activities of Roman-Catholic Church after Ukrainian state won independence. The article looks into specific aspects of missionary activities of Roman-Catholic Church in independent Ukraine. It defines and analyzes the major forms of evangelization.

Key words: *Roman-Catholic Church, missionary activities, evangelic policies, catechismic policies.*

Постановка проблеми. Проголошення незалежності Української держави відкрило нові перспективи Римо-католицькій церкві в питаннях поширення своєї релігії, у той час, коли за радянських часів, разом із ліквідацією ієрархічної структури церкви, проводилось активне знищення (моральне чи фізичне) проповідників християнства. Завдяки місіонерській роботі в незалежній Україні РКЦ зуміла реорганізувати більшість ліквідованих структурних одиниць та повернути своїх адептів. І хоча в останні роки не спостерігається висока динаміка розвитку церкви (у 2007 році РКЦ збільшила свою мережу на 11, а у 2008 році на 9 одиниць), що має об'єктивне пояснення (за останні роки структури церкви набули усталеної форми і практично достатні для задоволення релігійних потреб віруючих), результати місіонерської роботи вказують на ефективність тих

методів євангелізації, які релігійна організація наразі практикує. Тому вивчення досвіду місіонерської діяльності церкви є особливо актуальним, оскільки має як теоретичне, так і практичне значення.

Метою дослідження є аналіз місіонерської діяльності Римокатолицької церкви в Україні. Завдання – виявити особливості євангелізаційних заходів, які сприяють зміцненню та поширенню католицизму латинського обряду.

Загальний аналіз досліджень з проблеми. При висвітленні особливостей місіонерської діяльності варто відмітити, що визначена нами тема не знайшла достатнього розв'язання у працях вітчизняних дослідників. Окремі аспекти означеної проблеми містяться у наукових напрацюваннях таких дослідників, як: В. Перевезій [12], М. Маринович [10], І. Курас, М. Рибачук, М. Кирюшко, П. Феценко [18]. Натомість існує значна джерельна база. Зокрема слід згадати документи II Ватиканського собору [5]. Наприклад, «Декрет про засоби суспільного повідомлення» має безпосереднє відношення до питання, зовнішньо-церковної євангелізації, яке нами розглядається, на основі якого, було простежено аспекти та переваги окремих середовищ поширення віровчення церкви, проаналізовано практичні рекомендації щодо застосування кожного із запропонованих методів євангелізаційної роботи. У «Декреті про місійну діяльність Церкви» пояснюються та обґрунтовуються причини і потреби місійної діяльності РКЦ, визначається роль та обов'язок у цій справі мирян – світських католиків. Разом з тим, відстоюючи положення про те, що «вся Церква є місійною, і діло проповіді Євангелії є основним обов'язком Народу Божого» РКЦ на основі згаданого документу пояснює свою присутність в українському середовищі.

Окремий різновид церковних документів становлять папські енцикліки, Апостольські листи та послання [1, 14, 15, 17], а також звернення єпископів [14, 16]. Усі ці документи дають змогу визначити орієнтири, на які РКЦ спирається при популяризації католицького віровчення. Зокрема, виділити «сучасні ареопаги», через які церква успішно шукає можливий діалог з сучасним світом. Багатий фактографічний матеріал із теми наукового дослідження міститься в опрацьованих нами матеріалах церковної римо-католицької періодики [2, 8, 7, 11, 14].

Виклад основного матеріалу. Місіонерською діяльністю в Україні зайняті, головним чином, чернечі ордени та загромадження. Наприклад, серед чоловічих – домініканці, єзуїти, францисканці, паллотини, а серед жіночих – юзефітки, каносіянки, селезіянки. Позатим, є загромадження, засновані саме з метою місіонерства. Зокрема це такі чернечі спільноти, як: Сестри Бенедектинки Місіонерки (м. Бар, м. Шаргород, м. Жмеринка, м. Кам'янець-Подільський, м. Копайгород, м. Деревчин), Сестри Домініканки Місіонерки Ісуса і Марії (м. Київ, м. Фастів), Сестри Місіонерки Любові (м. Київ), Малі Сестри Місіонерки Милосердя (м. Харків, м. Ковель), Сестри Місіонерки Католицького Апостольства (м. Житомир, м. Кам'яний Брід), Місіонерки Службниці св. Духа (м. Київ, м. Хмельницький, м. Запоріжжя, м. Вербовець), Сестри Францисканки Місіонерки Марії (м. Вінниця, м. Сімферополь, м. Дунаївці), Місіонери Святої Родини (м. Червоноармійськ), Місіонери св. Вікентія де Поля (м. Старожитєць, м. Харків, м. Перечин), Місіонери Облати Пресвятої і Непорочної Діви Марії (м. Київ, м. Чернігів, м. Кривий Ріг, м. Гнівань, м. Обухів, м. Євпаторія) та Місіонери Матері Божої з Ля Салет (м. Буськ, м. Лановичі).

Значний масив місіонерської роботи Римо-католицька церква здійснює за сприяння закордонних проповідників та підтримки партнерських організацій («Renovabis», «Kirche in not», «The Queen of the Apostles Mission Association», «Kindermissionwerk»). Приміром, згідно даних інформаційного звіту Державного комітету у справах національностей та релігій (2009) за релігійною візою Україну відвідало 7846 іноземців, що у порівнянні з 2007 роком більше на 737 осіб. Зокрема, серед них – 644 представники РКЦ [9, с. 1]. У 2005 році за релігійною візою Україну відвідало 556 представників означеної релігійної інституції, що при порівнянні вказує на їх кількісне збільшення [3, с. 1].

Однак, в українському законодавстві існує чітке обмеження діяльності закордонних проповідників та місіонерів – вони можуть займатися релігійною діяльністю лише в тих релігійних організаціях, які їх запросили, і за погодженням з державним органом, який зареєстрував статут відповідної релігійної організації. Усі звернення іноземних громадян розглядаються державними органами

управління, після чого задовольняється чи відхиляється їхнє прохання, або клопотання керівника дієцезії здійснювати той чи інший вид діяльності в означеному регіоні чи парафії.

На думку більшості католицьких теологів досвід і наслідки ідеологічного тиску, який проводився під егідою політики атеїзму, слугує каталізатором та мотиваційною основою відновлення і навіть посилення євангелізаційної роботи в країнах посткомуністичного простору. В свій час папа Іван Павло II зауважив, що «всі ці події, як ніколи досі, вказують на те, що світ потребує очищення, має потребу в наверненні» [1, с. 22].

На початку червня 1996 року у Ватикані було опубліковано послання Івана Павла II до Міжнародного дня місії, де Римський Архієрей закликав усіх вірних «дозволити Господу звернутися до них з особистим закликом». Відзначивши те, що кожний «християнин має покликання бути місіонером», Іван Павло II звернув особливу увагу на двояку властивість місії: з одного боку, вона є «свідченням», а з другого – «розповсюдженням знань» [15, с. 10].

Проповідування Римо-католицькою церквою здійснюється на двох рівнях – парафіяльному та позапарафіяльному. Парафіяльна євангелізація передбачає проведення різноманітних релігійно-виховних заходів, релігійне навчання дітей і молоді в спеціально створених катехетичних класах, щоденні проповіді на богослужіннях у костелах, а також катехези (навчання) для дорослих. Така форма використовується переважно серед католиків для поглиблення знань з віровчення. Позапарафіяльна євангелізація (зовнішньо-церковна), репрезентована в організації культурно-просвітницьких заходів. Це, зокрема, проведення музичних концертів, фестивалів, виставок, театральних дійств та ін. Крім традиційних форм євангелізації, РКЦ використовує і засоби, що найбільше відповідають сутності сучасних людей. Однією із таких нових форм є використання засобів масової інформації – телебачення, радіо, преси, Інтернету. Особливої уваги заслуговують й такі методи, як євангелізація милосердям, євангелізація молитвою, просвітницька діяльність, реколекційні осередки, паломництво, Дні молоді.

Католицькі теологи часто зауважують, що сім'я сьогодні є слабкою ланкою поширення віри, тому заслуговує особливої уваги

з боку християнської спільноти. Крім того, саме сім'я завжди була й залишається дотепер визначальним чинником у передаванні віри з покоління в покоління, де виняткового значення набуває введення в християнське життя дітей, за яке відповідають батьки, і на яких покладено обов'язок закласти сприятливу основу для подальшого засвоєння та передавання віри. Найгрунтовніше це висвітлено в «Декларації про християнське виховання», «Декреті про апостолят мирян», «Душпастирській конституції про церкву в сучасному світі». Принципове значення для аналізованої проблеми мають положення, що містяться в «Хартії прав сім'ї», «Катехизмі Католицької Церкви» і «Загальному катехитичному довіднику». Ними визначено, що парафія є найважливішим місцем формування і життя спільноти; природним середовищем, у якому народжується і розвивається віра; спільнотою, у якій здійснюється служіння слова в навчанні, вихованні та свідченні. Тому, як зазначає С. Дзеконьскі: «Перед парохією, як і перед Церквою, стоять численні завдання в царині комунікації віри... Парохія має потурбуватися також про євангелізаційну катехизу, про створення систематичної катехизи для дітей, молоді та дорослих, фізично та розумово неповносправних осіб [4, с. 71]». До того ж, на парафіяльну спільноту покладено обов'язок турбуватися про розвиток віри дітей, котрі не мають релігійної підтримки в сім'ї.

Необхідним середовищем для катехізації є також спеціальні школи, де навчання проводять священники, монахи, миряни-католики. У даному випадку, варто згадати орден св. Терези, першочерговим завданням якого, поряд із прославленням Бога, завжди було належне виховання молодого покоління. Зокрема, у багатофункціональній опікунчо-виховній станиці (Васильків) одночасно, у початкових і середніх школах, здійснюється постійна катехізація дітей і молоді [2, с. 6]. Така ж робота проводиться і в м. Здолбунів Рівненської області, де терезянки при парафії святих Петра і Павла проводять катехези для дітей протягом усього навчального року. Варто зазначити, що, виходячи із положень українського законодавства, усі уроки релігії після відновлення незалежності спочатку відбувалися у храмах або адаптованих катехитичних залах. Лише у Львові у двох польських школах було впроваджено навчання релігії як предмета, який належить до «Ratio studiorum».

Останнім часом велике значення надається катехізації дорослих. Увага до цієї проблеми пов'язана з тим, що катехизією має супроводжуватися життя у вірі кожної особи, незалежно від її віку, до того ж такий підхід забезпечує передавання віри наступному поколінню. Залежно від обставин та умов, така катехізація може набувати різних форм. В одному випадку це буде катехізація християнської ініціації і катехуменату, в іншому – це буде катехиза, спрямована на глибше пізнання християнської вістки. Проблему катехізації дорослих також виразно окреслено в Апостольському повчанні Івана Павла II «Про катехизу в наш час». Катехізація дорослих окреслена тут, як: «головна форма катехизи, тому що звернена до осіб, які мають найбільшу відповідальність і можливість жити християнською наукою в її розвиненій формі [4, с. 73]».

Також перед церквою постало завдання сприяти «щоб місця катехизи були відкритими, без обмежень, для якнайбільшого числа людей і розташовані в самому серці суспільства, якнайближче до простору сумнівів, народження віри й повернення до неї [19, с. 60]».

Найбільшим простором для комунікації віри на сьогодні залишаються ЗМІ. На значущості мас-медійних засобів, як знарядді євангелізації наголошується і в офіційних документах церкви («Інтернет – новий форум проголошення Євангелія», «Церква та Інтернет», «Етика в Інтернеті»). Ще II Ватиканським собором такі продукти техніки, як радіо, преса, кінематографія визначалися як «засоби, що, за своєю природою, не тільки спроможні досягти й порушити поодиноких людей, але й маси народу та й усю людську суспільність [5, с. 61]».

Поряд із телебаченням, радіо та пресою, які вже стали традиційними методами євангелізації, церквою успішно використовується всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет. Можливості її значно ширші, аніж у звичайних комунікаційних засобів. Якщо радіо (доступ до якого можна отримати й через Інтернет) і телебачення дають можливості для широкомасштабної, проте монологічної промови-проповіді, то мережа дозволяє вести розмову як вузькоспрямовану, так і розгалужену. Водночас Інтернет-сайт порталного типу може відповісти на запитання, поставлене священику, котре цікавить відвідувача. Як було зазначено,

єпископами Конференції латинського обряду в Україні: «Церква буде винною перед Богом, якщо не використає мас-медіа для євангелізації світу. Бо самі в собі вони не є злом, є витвором людини, котра співпрацює з Богом, продовжуючи Його справу. Вони допомагають вірним відчутти вселенськість Церкви, не обмежуючи коло інтересів тільки своєю парафією...» [16, с. 5]. З приводу застосування Інтернету церквою, папа Іван Павло II заявляв, що католики повинні ширше використовувати комп'ютерні засоби масової комунікації для пропаганди релігійних цілей. За словами понтифіка, вони «стирають кордони й дають змогу поширювати релігійну інформацію на увесь світ». Як наслідок, у червні 2001 року Ватикан визнав будь-які види релігійної діяльності в Інтернеті, окрім відпущення гріхів.

Проте, широко використовуючи мережу Інтернет як засіб євангелізації, у документах Апостольського Престолу наголошується на тому, щоб не переоцінювати його значення, оскільки він не може сприяти глибокому пізнанню Бога. У Посланні з нагоди святкування XXXVI Всесвітнього дня засобів масової інформації, понтифік зауважив, що «стосунки, засновані на досягненнях електроніки, не замінюють особистого спілкування з людиною, незмінного для розвитку справжньої євангелізації» [14, с. 4].

Зазначимо, що дуже часто, продукуючи той чи інший телевізійний проект, Римо-католицька церква не робить акцент на конфесійній приналежності, а швидше – на суспільній значимості витвореного продукту. Загалом медіа-простір Римо-католицької церкви в Україні, окрім Інтернет-сторінок, представлений редакцією радіо «Кредо», двомісячником «Волення з Волині», журналами «Слово між нами», «Колегія», «Радість віри» та іншими дієцезіальними та парафіяльними виданнями. Загалом РКЦ продукує 13 періодичних видань.

Однією із традиційних форм євангелізації залишається добротинна діяльність (євангелізація милосердям). Головним чином вона представлена через місію РКЦ «Карітас-Спес», яка при наданні допомоги не робить жодних обмежень ані з огляду на етнічність чи національність потребуючого, ані – на релігійну приналежність. У принципах роботи і наданні допомоги все залежить лише від того, чи знаходиться людина в стані матеріальної або ж духовної потреби, яка в даному випадку є визначальною.

Спектр діяльності «Карітас-Спес» в Україні є дуже широким. Волонтерами та сестрами-черницями РКЦ здійснюється низка проєктів, які допомагають державі в подоланні таких суспільних проблем, як ВІЛ та СНІД, дитяча безпритульність, дитяче сирітство, торгівля людьми, малозабезпеченість (бідність) та ін. Реалізуючи такі проєкти, «Карітас-Спес» завжди прагне співпрацювати з місцевими органами державної влади, подає свої проєкти відповідним адміністраціям або міністерствам, діє спільно з прикордонною та міграційною службами [7, с. 4]. Окрім власних, місія також бере участь у спільних соціально значущих проєктах. Наприклад, співпраця ведеться з УГКЦ, протестантськими спільнотами та державою.

З метою задоволення духовної потреби для молоді та дітей, опікою яких займаються «карітасовці», організуються реколекції та оази, а для дорослих – катехези (навчання). Часто євангелізаційні реколекції проводяться семінаристами та дияконами шостого курсу навчання Вищих духовних семінарій РКЦ. З метою удосконалення проповідницької роботи діє Францисканська школа євангелізації, яка здійснює підготовку до практичної євангелізації, Школа євангелізації та християнського життя «Missio Christi», Об'єднання Католицького апостольства. Молодіжним християнським центром «Промінь» проводяться зустрічі, на яких обговорюються теми, пов'язані з християнським життям, вірою, принципами християнської етики і моралі (серед членів центру є як греко-католики, так і православні). Поширеною є практика створення при парафіях християнських таборів, які складає молодь різних віросповідувань, переважно 15–20 років, де учасникам зібрань проголошують різноматичні катехези. Результатом християнських таборів є спільноти і молитовні групи, які з'являються після їх закінчення.

Традиційною формою євангелізації РКЦ є також просвітницька діяльність, яка надає можливість вивчати богословські науки. З цією метою в Україні створені такі освітні осередки, як, наприклад, Інститут релігійних наук Кам'янець-Подільської римо-католицької дієцезії чи Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського. Для духовного зростання населення на території України функціонують і реколекційні осередки, де кожен

бажаючи отримувати можливість протягом кількох днів або тижнів зосередитись на слуханні Євангелія та молитві.

Крім того, широко популяризоване паломництво, мета якого – відвідати святі місця – санктварії. Під час паломництва, яке символізує подорожування церкви до вічності, прочани моляться, слухають виступи на конференціях, співають духовні пісні, вчаться взаємодопомоги. За даними Католицького медіа-центру, РКЦ регулярно проводить паломництво до таких місць, як Летичів – Хмельницька область (6 липня), Бердичів – Житомирська область (16 липня) та Запоріжжя (з Мелітополя – з І суботи серпня до II неділі серпня) [6, с. 4].

Ще однією формою євангелізації стали Дні молоді, започатковані папою Іваном Павлом II, мета яких наблизити молодь до церкви, а церкву до молоді. Такі заходи дозволяють пізнавати інтереси, проблеми молоді, надавати їй можливості для самовираження. Іван Павло II за життя часто повторював, що у справі євангелізації вся церква дивиться на молодь з особливою надією. «Всесвітні дні молоді, – зазначав понтифік, – стали великим і захоплюючим свідомством, яке молодь дає про себе, стали потужним засобом євангелізації... Молодь не може не зустрітись з Церквою. І Церква теж не може не зустрітись з молоддю» [13, с. 104]. Відтак у РКЦ з'явилась традиція, за якою кожен римо-католицький єпископ зустрічається з молоддю своєї єпархії. Молитовні Дні молоді відбуваються щомісяця, крім літнього періоду, під час яких збирається приблизно 30–50 учасників. Кожен такий день є тематичним, де молодь відводить час молитві та обмірковує запропоновану тему. Зазначимо, що в Україні Дні молоді систематично проходять в таких містах, як Житомир (Кієво-Житомирська дієцезія), Хмельницький (Кам'янець-Подільська дієцезія) та Мукачеве (Закарпатська дієцезія).

З євангелізаційною метою організуються також виставки та дитячі фестивалі. Систематичний характер проведення мають і євангелізаційні концерти. Наприклад, 8–9 серпня 2004 року в містах Західної та Центральної України – Чернівцях, Житомирі, Тернополі, Івано-Франківську, Мукачеві та Ужгороді – відбувалися концерти, організовані орденом Братів Менших Капуцинів. Враховуючи важливість уживання в євангелізації мови людей, до

яких звернені слова проповідування, час від часу організуються прем'єри музичних творів, які виконуються українською мовою. Такі заходи дуже часто називають євангелізацією еліти суспільства.

Специфічною формою євангелізації є робота з ув'язненими, яких сьогодні відвідує, приблизно, 10 римо-католицьких в'язничних капеланів. Відвідування священнослужителями в'язниць відбувається на прохання засуджених і за ініціативою їх вихователів, у середньому один раз на тиждень. З цією метою 2002 року на Тернопільщині у Копиченецькій виправній колонії № 112 було посвячено каплицю Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії. На 2006 рік у виправній колонії було підготовлено до таїнства сповіді вісім осіб, один ув'язнений у віці 29 років був охрещений [8, с. 19]. Така ж робота проводиться у Городецькій та Городищенській в'язницях Рівненської області вікарієм РКЦ парафії св. апостолів Петра і Павла м. Рівне о. Гжегожем Драусом. Аби уникнути непорозумінь з боку Православної церкви, уроки релігії, зазвичай, готуються і проводяться із православними священниками (у тому ж місці та в ту ж годину). Засуджені отримують можливість користуватися релігійною літературою, катехитичними книгами. Надається можливість відзначати головні релігійні свята, проводяться релігійно-просвітницькі бесіди, за допомогою релігійних організацій постачаються аудіо- та відеоматеріали. Священнослужителі проводять у місцях позбавлення волі, крім літургії, і релігійне навчання, духовно-моральне виховання, бесіди, таїнства хрещення, соборування, миропомазання, покаяння (сповіді), причастя, виголошують проповіді. За їх участі працюють недільні школи, біблійні курси, молитовні зібрання [18, с. 186].

Також, у практиці роботи з ув'язненими, активно використовуються індивідуальні розмови, євангелізаційні бесіди та досвід діяльності світських місіонерів «Католицької школи євангелізації та місії». Основним завданням євангелізації загалом, а серед в'язнів зокрема, вважається активне залучення об'єкта євангелізації у бесіди чи навчанні. Потребу в євангелізації такої категорії людей відповідальний РКЦ за зв'язки з пенітенціарною системою України Гжегож Драус вбачає «в допомозі в'язням від невіри перейти до зустрічі з Христом». За словами вікарія, для більшості з них це перше релігійне навчання, тому вони, як ніхто, цього потребують.

Важливе значення для євангелізації мало паломництво папи Івана Павла II до України. Як зазначив кардинал Мар'ян Яворський, «євангелізація почалася ще напередодні приїзду Івана Павла II через пояснення людям, що таке Католицька Церква, хто такий Святіший Отець, яка його роль у церкві та світі [11, с. 1]». Напередодні приїзду папа, як паломник миру і братерства, висловив сподівання, що до нього приязно поставляться й ті священики, які хоч і не належать до Католицької церкви, та мають серце, відкрите для діалогу та співпраці. В одній із своїх промов під час паломництва в Україні Іван Павло II зазначив: «Я не прибув сюди з намірами прозелітизму, але для того, щоб свідчити Христа разом з усіма християнами кожної Церкви й кожної церковної спільноти, та щоб запросити всіх синів і дочок цієї благородної землі звернути свій погляд до Того, Хто віддав Своє життя за спасіння світу» [17, с. 20]».

Висновки. Таким чином, проведений аналіз місіонерської діяльності Римо-католицької церкви в умовах незалежності Української держави дозволяє зробити висновок про те, що форми і методи, практиковані римо-католицькими місіонерськими утвореннями на сьогодні відзначаються високою результативністю. Місіонерська робота РКЦ, репрезентована євангелізаційними заходами, спрямована передусім на зміцнення католицизму латинського обряду через катехізацію adeptів та поглиблення їхніх знань з віровчення, що позитивно впливає на авторитет церкви. Водночас комунікація віри здійснюється через соціально значимі проекти, до яких долучається церква шляхом вирішення суспільних проблем та просвітницьку роботу.

Список використаних джерел і літератури

1. Апостольський лист «Tertio Millennio Adveniente» Вселенського архієрея Івана Павла II. – Л. : Свічадо, 1997. – 60 с.
2. Гумковська І. Загромадження сестер св. Терези від дитинства Ісуса в служінні Богові та Церкві // Воляння з Волині. – 2006. – Березень – квітень. – С. 6.
3. Державний комітет у справах релігій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.derzhkomrelig.gov.ua/statistics/>.

4. Дзеконьскі С. Комунікація віри в основних середовищах катехизи // Сопричастя. – 2004. – № 2. – С. 62–84.
5. Документи II Ватиканського Собору. – Л. : Свічадо, 1996. – 753 с.
6. Євангелізація РКЦ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://catholicmedia.org.ua>.
7. Єрмак І. І ти відновиш обличчя землі // Парафіяльна газета. – 2003. – № 33. – С. 1, 4.
8. Заяць І. Душпастирство у виправному закладі // Радість віри. – 2006. – № 5. – С. 19.
9. Інформаційний звіт Державного комітету України у справах національностей та релігій «Про стан і тенденції розвитку релігійної ситуації та державно-конфесійних відносин в Україні» за 2008 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.risu.org.ua/ukr/resourses/otherresourses/informzvit/>.
10. Маринович М. До проблеми релігійної свободи в Україні: місцеві церкви і закордонні місіонери // Сучасність. – 1997. – № 12. – С. 64–69.
11. Паломництво Папи змінить обличчя України // Парафіяльна газета. – 2001. – № 12. – С. 1–3.
12. Перевезій В. «Ліві» та праві шляхи церкви. До перехрестя? // Дзеркало тижня. – 2001. – № 12. – С. 5.
13. Переступити поріг надії: Іван Павло II відповідає на питання В. Мессорі. – Київ–Львів. : Кайрос-Свічадо, 1995. – 168 с.
14. Послання з нагоди святкування XXXVI Всесвітнього дня засобів масової інформації // Парафіяльна газета. – 2005. – № 40. – С. 4.
15. Послання Івана Павла II до Міжнародного дня місії // Агенція релігійної інформації. – 1996. – № 26. – С. 10.
16. Послання Конференції єпископів латинського обряду в Україні на XXXVIII Всесвітній день засобів масової інформації 23 травня 2004 року // Парафіяльна газета. – 2004. – № 2. – С. 5.
17. Прмова папи Івана Павла II під час вітальної церемонії у Бориспільському аеропорту // Людина і світ. – 2001. – № 6. – С. 20–23.
18. Релігія і політика в сучасній Україні: («Кесареве – кесарю, а Боже – Богу») / І. Курас, М. Рибачук, М. Кирюшко,

- П. Фещенко; За ред. І. Кураса; Ін-т. політичних і економічних досліджень НАН України. – К., 2000. – 272 с.
19. Шіпен Ж. Місце і середовище катехизи // Сопричастя. – 2004. – № 2. – С. 52–61.

УДК 323.1

Гон М. М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЕТНІЧНИХ МЕНШИН У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ

У статті досліджено механізм запровадження захисту прав етнічних меншин у відродженій Польщі. З'ясовано, що він суперечив теорії суверенітету держави, яку повсюдно застосовували до завершення Першої світової війни. Проаналізовані правові акти, якими забезпечено громадянське рівноправ'я тих етнічних меншин, які проживали в Польщі.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, етнічні меншини, права, міжнародні договори.

В статье исследован механизм внедрения прав этнических меньшинств в возрожденной Польше. Выяснено, что он противоречил теории суверенитета государства, которая использовалась до окончания Первой мировой войны. Проанализированы законодательные акты, которыми гарантировано гражданское равноправие тех этнических меньшинств, которые проживали в Польше.

Ключевые слова: Вторая Речь Посполита, этнические меньшинства, права, международные договора.

Mechanism of adaptation of ethnic minorities' rights protection in resurrected Poland is determined in the article. It is ascertained, that this mechanism contradicted the theory of state's sovereignty, which was broadly used until the end of the First World War. The legal acts, which provided equal civil rights of those ethnic minorities, who lived in Poland, are analyzed in the article.

Key words: Second Commonwealth, ethnic minorities, rights, international agreements.